

Spațio-temporalitatea specifică psihismului conștient și structura funcțională a coerenței centrale.

(Anexă la Zece sindroame- text revăzut rezumativ) 2023

M.Lăzărescu

Formularea cadrului problematic. Psihismului conștient al persoanei se cere înțeles ca individuat și activ. De-a-lungul existenței sale, omul se raportează activ la lumea sa (umană) corelativă, prin intermediul situațiilor actuale problematice, pe care le înțelege și le rezolvă. Identitatea de fond a persoanei psihice se bazează pe joncțiunea dintre: durata biografică (în esența sa narativă), propria corporalitate și delimitarea sa socio-culturală. Ea implică și exprimă însă, în perspectivă fenomenologică, și o spațio temporalitate proprie, ce se intrică cu o specifică cauzalitate. Toate aceste aspecte sunt, la rândul lor, organizate prin structura categorială apriorică a coerenței centrale (unu/multiplu..parte/întreg etc).

(O comentare distinctă a spațialității antropologice e posibilă doar ca moment metodologic, ea urmând a fi privită tot timpul din perspectiva solidarității sale cu temporalitatea și cauzalitatea psiho-antropologică, ambele organizate prin menționatul trunchi ontologico categorial al coerenței centrale).

a/ Spațialitatea antropologică.

Comentarea spațialității antropologice implică termeni (noțiuni) tradiționali ai limbajului cotidian, precum: locul, problematica centrului și a limitei, a interiorului și exteriorului, aspectul și raportările, vizarea intențională, transcenderea, direcțiile de orientare, evaluarea distanțelor, organizarea unui drum spre obiectiv prin etape ordonate succesiv etc. (Chenar 1). Științele fizico matematice au studiat spațialitatea dintr-o perspectivă determinată, corelată mișcării și categoriilor acestora; fapt ce a făcut referință la tridimensionalitatea coordonatelor spațiale; în marginea cărora a fost apoi comentată și o a patra dimensiune, cea a temporalității..avându-se în vedere și perspectiva unei viteze limită, cea a luminii corpuscular-ondulatorii.

Loc și locuire fizico biologică și antropologică. În aria de ființare a biosului și antroposului, spațialitatea apere însă cu anumite specificități.. Astfel, viața plantelor și animalelor implică, pe lângă locul ce-l ocupă însăși corporalitatea indivizilor (similară cu condiția corpurilor neînsuflețite - temă comentată de Aristotel - ce pot fi localizate prin coordonate tridimensionale) și problematica spațială a locului lor de reproducere.. și de creștere a noilor generații. Deci, locuirea într-un teritoriu (asumat), în cadrul unui ecosistem ambiental, nu doar fizic, ci și bio-evolutiv. Și, mai departe, pentru unele animale se impune, în perioadele reci, și staționarea imobilă mai îndelungată în spații

relativ protejate (hibernarea); sau/și migrațiile în alte locuri, cu alte caracteristici climatice.

În tradiția și continuitatea biologiei, homo sapiens, după ce a devenit sedentar, își amenajează un spațiu al lumii fizico biologice pe care-l cultivă și pe care-l locuiește activ (Chenar 2). Loc și teritoriu în care-și construiește locuințe, aglomerări umane structurate, clădiri administrative, temple și drumuri.

Loc și locuire (din cartea **Noica sau Insuportabila filosofie**)

Heidegger remarcă în limba germană o înrudire semantică între exprimarea faptului de a fi (ich bin, du bist) și semantemul ce trimite la a locui și a construi (bauen), care se corelează și cu ideea de a cultiva. Pe de altă parte, Eliade, comentând simbolistica centrului, analizează documentele ce atestă ritualurile de instalare ale unei populații pentru a „lua în stăpânire,, și a locui într-un teritoriu. Faptul necesită, de la început, instituirea unei locații-localități (capitală), centrată de clădirile instituțiilor de cult și ale puterii. Un teritoriu locuit de oameni se constituie, pentru omul de după neolitic, dintr-un spațiu sustras haosului, ordonat prin parametrii specific logosului, „cosmizant” și centrat de un topos de referință, de un „axis mundi” ce permite legătura cu transcendența. Omul culturilor primordiale viețuiește pe pământ printr-o rețea de „locuri – localități”, coordonate de un centru. Folosind un joc lingvistic ce se poate dezvolta pe tema locului și locuirii, se poate face un comentariu în această direcție, în felul următor:

O localitate este un loc în care locuiesc mai mulți locuitori, fiecare în locuința sa. În ea, se vor întâlni variate localuri și locuri speciale: pentru sediul administrației și justiției, pentru învățământ, locuri rău famate etc. Iar într-un loc mai mărginaș se află cimitirul, cu locurile sale de veci, în care sunt înmormântați localnicii. În centru e de obicei o biserică, un lăcaș de cult, de rugăciune. În apropiere poate fi o mănăstire construită pe locul unui eveniment miraculos. În localitate, localnicii ocupă fiecare un loc în sistemul ierarhiei publice. Iar cei care se îndrăgostesc, ocupă fiecare un loc în sufletul celuilalt. Cei ce conviețuiesc împreună împărtășesc o familiaritate, se simt aproape sufletește unii de alții, își cunosc intimitățile. Pe când persoanele oficiale, străinii, sunt departe de locurile intimității. În sfârșit, se poate spune că fiecare om conștient locuiește, cu întreaga sa subiectivitate, în propriul său corp. În trupul său însuflețit și spiritualizat. Localitățile și locuințele oamenilor imită până la un punct cuiburile și vizuinele animalelor; înconjurate de un teritoriu cunoscut și marcat de ele vizual și olfactiv, unde acestea se adăpostesc și se înmulțesc, perpetuând specia. Locuirea într-un loc anume e și mai evidentă la plante, ce se înrădăcinează adânc în pământ, „la locul lor,,

Pentru om, locurile și locuințele nu se rezumă însă la cele din spațiul fizic, al naturii. Eroii istorici și cei de ficțiune locuiesc în poveste, în narațiunea despre ei. Iar zeii și alte ființe supranaturale, își au și ei lăcașurile în anumite zone sau teritorii sau „tărâmurii,, mitice, ale lumilor supranaturale. Aceste locuri, locuințe, teritorii, doemni, tărâmurii.. pe care le dimensionează logosul uman, se întretes cu locurile și locuințele ambientale, pentru a constitui lumea oamenilor. Lume a vieții oamenilor, cu teritoriile și localitățile lor, cu, locurile de muncă, de odihnă, de pelerinaj, cu locuri minunate dar și cu locuri îngrozitoare. Iar toate acestea..se întretes cu tărâmurile supranaturale și cu domeniile și spațiile pe care le circumscriu științele,..și care pot fi dimensionale.....

Chenar 3

Perspectivă istorică de comentare a psihismului uman și a spațio-temporalității sale.

Antichitatea a comentat psihismul într-o perspectivă filosofică epistemologică, concomitent cu speculațiile privitoare la un subiect-substrat (hipokeimenon) și o ființă (ousia) dotată cu determinări formale calitative și categoriale (ființa era caracterizată de Platon prin cinci supracategorii: ca substrat (ousia), identică cu sine, distinctă de alteritate și activă - opusă „stării”). Psihismul cunosător a lui Aristotel recepta prin simțuri informații din lumea exterioară, pe care le transmitea și prelucra noetic cu ajutorul simțului comun, fantasiei, memoriei și intelectului intuitiv (nous). Cunoașterea mai presupunea apoi intervenția logosului uman, prin logica categoriilor, conceptelor, propozițiilor, silogismelor; prin gândirea discursivă (dianoia), argumentarea retorică a opiniilor și prin silogismul practic (sofrosine); iar etosul omului era susținut de virtuți (arte); Aristotel comentează în Fizica, pe lângă locul (topos) consubstanțial corporalității, temporalitatea caracterizată printr-un „acum”, precedat de „înainte” și urmat de „după” - corelată mișcării prin deplasare (mișcarea mai implicând alterarea și metamorfoza).

Între Aristotel și scolastică se plasează speculația neoplatonică privitoare la un Unu – aflat dincolo de ființă și gândire – ipostaziat ca un centru autogenerator din prea-plinul căruia se revarsă multiplicitatea creată; dogmatica creștină va prelua aceasta sugestie, Dumnezeu creator fiind marcat printr-un Eu și Sine generator – ce se vor transfera ulterior și conștiinței umane; iar fluxurile creației vor fi marcate de o structurală ordine ierarhică.

În vremea scolasticii e introdusă ideea intenționalității intelectului activ. Apoi, cea a eului și sinelui (pe care omul le-ar împrumuta, prin contemplare, de la Dumnezeu creator). După Renaștere, psihismul a fost comentat din perspectiva unei subiectivități conștiente, ce se polarizează cu o lume obiectivă, populată cu obiecte corporale dotate cu proprietăți sensibile și cu oameni. În modernitate, Leibnitz a atras atenția asupra delimitării perceptive în receptarea informațiilor actuale și a organizării apercetiv sintetice a acestora; și a subliniat că omul poate comenta analitic adevărurile conceptuale exprimate prin limbaj. Tot Leibnitz a comentat spațiul și temporalitatea din perspectiva relațiilor de ordine – de concomitență și succesiune. Iar odată cu Kant, s-a acceptat fenomenalitatea unei lumi umane ce se desfășoară la intersecția dintre : - o conștiință estetică și intelectuală a eului persoanei, structurată prin categorii apriorice (transcendentale); și : - datele sensibile și pozitive oferite de lumea perceptibilă intuitiv (ce au în spate “lucrul în sine”).

Fenomenologia din sec. XX (Husserl, Heidegger) a reluat ideea intenționalității, care acum caracterizează conștiința (reflexivă) încorporată; comentând și temporalitatea ce se deschide odată cu prezența la lume, ce i se prezintă (prezentifică) subiectului, sub un orizont; precum și relaționarea inter-subiectivă (a faptului-de-a-fi-împreună) în cadrul unei lumi (umane) aflată ”la îndemână”; și sub orizontul căreia se proiectează în viitor, prin preocupări și practici. Iar lumea ce se „prezentifică” poate atinge o „prezență statornică, durabilă, marcă a ființei,, (după Heidegger).

Iar „locuirea” omului în lumea sa, capătă multiple dimensiuni și semnificații, ontologice chiar, corelate și fundării lingvistice (prin „logos”) a acestei mundaneități („lumea umană,, în care persoanele există și locuiesc, e organizată prin logos, norme, valori, narațiuni, teorii, concepte, artefacte, entități fictive etc).

Problematica psihologică a spațialității trăite de către mintea sau sufletul persoanei umane, presupune acest context, marcat și diferențiat în manifestarea sa de specificitățile culturilor istorice. În plus, însăși interpretarea (comentarea) de către om a parametrilor propriului psihism, se corelează cu aspecte istorico culturale (Chenar 3)

Centralitatea identității psihice. În perspectiva psihismului conștient, subiectul își resimte sufletul (mintea) ca localizată în interiorul propriei identități corporale, aflându-se în diverse interrelații cu datele lumii sale fizico biologice și umane, inclusiv cu alte „egouri-sine,, similare, în cadrul unor rețele sociale dintr-o comunitate culturală istorică.

Un comentariu fenomenologic actual sugerează că mintea persoanei conștiente - care se sprijină pe memoria biografică (nativă) - e resimțită ca centrată printr-un sine intențional și reflexiv, autofundat (autogenerator = a fi ”în sine și prin sine”) și sintetizator. Din acest sine central, identitar și intențional (*agențial*) iau naștere propriile gânduri, amintiri, reprezentări, intenții, decizii..etc; care sunt, toate, resimțite de către subiect ca emergând din spațiul interior al subiectivității intime și autocontrolate a psihismului său incorporat. Se instituie astfel un sentiment prereflexiv de *centralitate* și apartenența la sine a trăirilor, care stau la baza manifestărilor psihice personale.

Subiectul resimte constant că propriile trăiri îi aparțin (*ownership*) și că își poate păstra doar pentru sine propriile secrete având o specifică *identitate*. Deci, că el este identic cu biografia sa, distinct de lume și de alții, de mintea acestora. Iar trimerile relaționale, de raportare la „exterioritate” de orice fel, au în permanență o conotație de referință la propriul sine; ca la un criteriu axial (subiectul resimte că “el este centrul lumii sale”). Propria agenție autonomă izvorăște din nucleul sinelui său și aparține identității sale.

Centralitatea reflexivă și autofundată a sinelui identitar se menține constantă în normalitate, cu toate că subiectul trăiește și raportări relaționale intersubiective duale; de interpătrundere, de împărtășire a cunoștințelor, secretelor, opiniilor, deciziilor. Iar prin proiectele și preocupările sale, el se ancorează în lumea fizică și umană “exterioară”, în mediul fizico biologic și cultural uman ambiental. Toate acestea fac ca vectorialitatea orientării spațio (temporale) a persoanei, în funcție de un obiectiv fixat, să fie complexă.

Chenar 1

Concepte și metafore spațiale (în corelație cu alte categorii)

Platon a comentat cinci “genuri supreme”: ființa, iden (*Ființă...identitate..a.. fi prin sine.....în sine... .pentru sine...pt. Multi....pt. alții.....aspect*)

Loc/limită/locație...locuire....mediu (context, ambianță)...orientare....lume...orizont...

(*Mișcare*) ...direcționare...țintirea (vizarea) unui obiectiv... deplasare către....călătorie.

Raportare...poziționare atitudinală...intenție.....acțiune ținută (*cauzalitate*)....

Centru....*structură* ..*periferie (limite)*..atingere...a intra în...a ieși din....transcedere....

context

aproape (vecinătate) ...drum (călătorie).....evaluări metrice...departe/depărtări..

coordonate, vectori, repere

etape succesive (aflate într-o anumită *ordine* de succesiune)

înainte .... *după*....

propriu,...intim....familiar (cunoscut) public,....oficial,...străin (straniu)

(interior)...înăuntru .....afară.... ..... în afară (exterior)...mediu ambiant

a intra în (a pătrunde în)...a ieși din (a se naște)...a se origina în..a naște.. (*a întemeia*)

IDENTITATE..... (FIINȚA).....ALTERITATE

identitatea, alteritatea, repaosul mișcarea.

Leibnitz a comentat spațio temporalitatea din perspectiva realțiilor de ordine: - de concomitență pentru spațiu; - de succesiune pentru timp. El a menținut o abordarea fizico matematică pentru acestea, ce poate fi articulată cu cea prin care Aristotel a comentat timpul în Fizica sa, din perspectiva unui “acum” (fără dimensiune și structură), precedat de “înainte” și urmat de “după”.

Noica a comentat prepozițiile spațiale ale limbajului ca având valențe ontice: pe, sub, din, în, către, înspre, întru etc.

REPAOS (STARE)

(FIINȚA)

M IȘCARE

Spațialitatea trăită de persoana conștientă poate fi comentat mai ales din perspectiva raportării sale active la lume, a acțiunilor sale realizatoare, a relaționărilor interpersonale și a operării psihice în instanțe teoretice.

Orientare, obiectiv, drum. Raportarea activă a persoanei la lumea cunoscută și cognoscibilă e întotdeauna orientată spațial, după multiple coordonate, esențială fiind vizarea și atingerea unui obiectiv prin parcurgerea unui drum, constituit din etape succesive. Orientarea ambientală și în lume a persoanei conștiente, presupune o infrastructură a raportărilor și relaționărilor fizico biologice, pe care le integrează.

Orientare (coordonate, vectori, repere, dimensiuni). Un prim nivel al orientării omului activ e cel în raport cu lumea fizico biologică înconjurătoare; fapt ce implică acum specificul staționii și deplasării sale bipede. La om, coordonatele spațiului tridimensional (gravitațional-euclidian...fizico biologic) sunt modelate în plus și prin manipularea uneltelor, (instrumente, mașini). Apoi, spațiul omului ce a devenit sedentar după neolitic, e organizat de nivelul socio cultural al existenței sale prin polarizarea între: - intimitatea locuinței; și - zonele publice... ale muncii, administrației, exercitării cultului sacral. Iar limbajul uman instituie semne și simboluri, ce marchează orientarea și distanțele cu semnificații particulare

Drum, etape, distanțe, evaluări metrice. Angajarea în acțiuni cu scop presupune un obiectiv și un proiect, ce constă din etape succesive ce se vor desfășura apoi spațio temporal și cauzal pe direcția unui drum, marcat de repere. Parcurgerea succesivă a unor etape, proiectate într-o anumită ordine, presupune continuu și evaluări metrice a distanțelor, privitoare la apropierea sau depărtarea de obiectiv; drumul poate traversa teritorii scurte sau domenii extinse, el poate fi ușor sau greu de parcurs. Intervin la acest nivel situații ce sunt calificate prin etichete precum : - aproape (proxim), familiar, accesibil, permis; sau : - departe, străin (necunoscut, nefamiliar) interzis, periculos, inaccesibil. (Iar primul pas îl constituie însăși adeziunea motivată față de proiect și de lumea sa corelativă; căci poate interveni și dezafilierea, neadeziunea, delăsarea, indiferența).

Menținându-se metafora drumului spre obiectiv (țel), în continuare apar multiple aspecte corelative precum : - mijloace care-l pot facilita (atât fizic cât și prin cunoașterea ce oferă variante, procedee de acces); - dificultăți, obstacole, blocaje/versus facilități, oportunități; - posibila seducție a unor drumuri colaterale, tot mai ample ramificate, cu eventuale rătăcirii, cu pierderea reperelor pentru reîntoarcere la drumul principal; - amenințări și pericole/ versus susținere, protecție, sprijin; - uitarea sau devalorizarea obiectivului principal etc...

Spațialitatea relațională, interpersonal socială, se desfășoară pe traectoria prefigurată de polarizarea dintre intim și public; atât în raportările situaționale cât și în cele prelungite. Un număr relativ restrâns de persoane sunt întâlnite în aria privată a familiei și a cunoștințelor; iar câțiva dintre aceștia sunt în legături

de intimitate și interpătrundere afectivă cu subiectul, cu împărtășirea secretelor, preferințelor, dorințelor, deciziilor, gândurilor. În raport cu aceștia, subiectul se raportează cu atașament și rezonanță afectivă. Pierderea lor e trăită depresiv. Aproximarea de această zonă intimă e de obicei treptată, începând cu o cunoaștere circumstanțială; și trecând prin poziționări de distanțare tot mai mici. Iar în sens invers, persoane intime se pot îndepărta treptat afectiv de subiect, devenindu-i indiferente sau chiar ostile. Alte grupe de persoane se plasează constant la distanța medie a cunoștințelor. Se diferențiază apoi poziția: de persoane oficiale, de străini și de “oricine”.

Poziționarea atitudinală dispozițională afectivă este și ea intricată cu problematica dinamic-spațială a relațiilor interpersonal intersubiective, putând oscila între: - deschiderea receptantă întru apropiere și apoi contopire; - tensiunea ținerii la distanță (cu mai puțină sau mai multă suspiciune); - opozitivitatea confruntării beligerante și a sentimentului de ură; - atitudinea dominatoare (și manipulativă), cea sumisivă, indiferentă (îndepărtarea, răceala afectivă) etc. În cadrul relațiilor se desfășoară și scenarii reprezentative – ce implică și spațialitatea relațiilor -, în care subiectul și ceilalți apar cuprinși în intrigi dramatice în curs de desfășurare;... care pot să se mențină în imaginar sau pot fi transpuse în comportament relațional.

Spațialitatea în aria lumii umane teoretico culturale – susținută de limbaj - are multiple planuri ce se intersectează, ce pot fi etichetate metaforic ca “teritorii n-dimensionale”; toate organizate printr-o secvențialitate ordonatoare, similară celei a limbajului discursiv și acțiunilor cauzale. Una din principalele dimensiuni e cea narativă, care se întinde între reprezentările mnestic istorice până la cele mitico literare. Aceasta poate cuprinde însă și discursuri descriptive sau retorice, cu argumentație ce intenționează să convingă. Dar aria teoreticului cuprinde și descrierile de tip științific, ce se organizează apoi în teorii științifice asigurate logico matematic, în spații n-dimensionale. Teritoriile teoretice transgresează imanența spațiului fizico biologic. La fel cum timpul mitico narativ se plasează pe o altă orbită decât temporalitatea acțiunii nemijlocite. Astfel încât, metaforic vorbind, se poate face trimitere la diversele „tărâmurii” pe care le străbat personajele din basme.

b/ Temporalitatea antropologică

Dezbaterile tradiționale trimit la comentarea prezentului trăit, prin diferențierea acestuia de trecutul rememorabil și de viitorul sperat și proiectat. S-a propus ca acest prezent să fie circumscris prin perioada realizării unei acțiuni ce poate fi ulterior narată; astfel încât, prezentul trăit să aibă o durată, o structură și o dimensionare prin logos. Dar prezentul trăit se poate realiza și în perspectiva unei relaționări, a trăirii unui eveniment comunitar la care participă mai mulți; sau prin rezolvarea unei probleme teoretice.

Într-o perspectivă a psihismului individual, episoadele trăite ca evenimente actuale se diferențiază pe fundalul duratei existenței identitar caracteriale a subiectului, care se desfășoară între apariția memoriei infantile și prezent. Experiențele trăite actual, sunt depozitate ulterior în această memorie biografică, flancată de un potențial rememorativ, reprezentativ și imaginativ, a cărei fundal integrativ susține însăși identitatea persoanei.

Între prezentul trăit și fundalul identitar se desfășoară evantaiul liniilor suprapuse și intersectate a multiplelor proiecte, relaționări și preocupări, cu diverse obiective și durate; ce se derulează concomitent; și în raport cu care, situația problematică actuală poate fi doar o secvență. Fundal care, asigură subiectului o libertate de acțiune în lumea sa.

În plus, proiectele și preocupările subiectului se integrează în perioade și cicluri de viață, ce se succed între maturare, vârsta adultă și îmbătrânire; toate derulându-se în mijlocul rețelelor sociale comunitare.

Psihismul persoanei se articulează și se armonizează cu ritmuri temporale pe care el le trăiește în calitate de ființă biologică. Dar și cu cele ce-i sunt mai mult sau mai puțin externe în plan social antropologic și cosmic. Astfel, el se sincronizează cu ritmurile persoanelor de atașament din rețelele sociale proxime sau cu care colaborează îndeaproape. Apoi, se conformează temporalității sociale oficiale, pe care o măsoară ceasornicele; și care organizează ritmul practicilor sociale, la care participă; punctat și el de secvențele sărbătorilor (a căror temporalitate specifică e eternitatea). Toate, fiind subordonate timpului cosmic, al nopților și anotimpurilor.

În sfârșit, nu poate fi ignorată nici temporalitatea ce se desfășoară în planul teoreticului cultural, la care orice subiect e articulat. Un timp special e cel al ritualurilor sacrale, pe care practicile religioase îl reactualizează constant. Dar similar acestuia sunt și temporalitățile narrative; ale epeilor recitate, ale spectacolelor de tragedie, a lecturii romanelor de ficțiune etc.; cu care subiectul unei socio-culturi se conectează constant. În sfârșit, în lumea oamenilor se infiltrează și temporalitatea intrinsecă teoreticului științific matematic; concretizat apoi în artefacte, unelte și mașini.

Ansamblul acestui larg diapazon al temporalității este fundalul și atmosfera în care se impune prezentul existenței persoanei; ce are în spate identitatea duratei sale biografice, respirând temporalitatea culturii comunitare.

Început, geneză, devenire, sinteză și eternitate. Comentarea tradițională a temporalității mai are doi poli specifici, diferiți de temporalitatea psihică fenomenologică a „omului finit”; adică, a persoanei ce își derulează existența între nașterea și moartea sa, centrat de actualitatea trăită, ce se reliefează pe fundalul duratei identitare. E vorba de doua aspecte ce au fost aduse în discuție încă de pe vremea abordărilor mitologico sacrale; și care se cer a nu fi complet ignorate la nivelul psihismului. E vorba de începuturi și de eternitate. În istoria religiilor, Eliade a subliniat importanța “timpului matricial” de emergență, în care se consideră că a luat naștere – prin intervenția creatoare a forțelor supranaturale – tot ceea ce există; inclusiv lumea în ansamblul ei. Iar ritualurile mitice trimit constant la acest “in illo tempore”; demers cu valențe regeneratoare. Dincolo de perspectiva mitologică, problematica începutului creativ se menține și în cadrul existenței curente, inclusiv în psihologie; unde apare ca problematică a ”sintezelor creatoare a ceva nou”. A doua temă e cea a eternității transtemporale, pe care mitologiile o plasează tocmai în domeniul de existență a entităților supranaturale”absolute”, fără de început și sfârșit. Pentru psihismul uman problema se pune în două ipostaze experiențiale : - cea a plenitudinii extazului; și cea a vidului plictisului, a golului indiferenței totale, depersonalizante. In raport cu problematica începuturilor și a eternității se manifestă și tema speculativ filosofică a nimicului, a inexistenței.

c/ Structura funcțională organizațională a coerenței centrale.

Atât dimensiunea identitară, cât și cea spațio temporală a manifestărilor active ale persoanei și cea a diversității existențiale (Unu multiplu), implică o structură funcțională aparte, corelată centralității. E vorba de “coerența centrală”, ce se impune și la nivelul prezentului trăit și la cel al identității persoanei. Această structură formală a coerenței centrale (c.c.) are valențe ontologic-categoriale și se referă la întreguri constituite din părți, organizate printr-o ordine ierarhică și o centrare autoafirmată; centrare care-i asigură o coerență delimitativă și o interacțiune definită, cu elementele mediului ambiental accesibil. (Structură organizațională a c.c. operează cu supracategorii precum: identitate/alteritate. Unu, unu/multiplu, ordine a succesiunii și a incluziunii, centru/limită, context (mediu, elemente), nelimitat (infini), stare/mișcare etc.)

Identitatea biografică a persoanei încorporate și circumscrise social, e centrată – așa cum s-a comentat - de sinele său intențional reflexiv, autogenerativ și sintetizator; astfel încât, secvențele biografice se mențin într-o ordine coerentă și accesibilă, participând activ la manifestările actuale, care o îmbogățesc. Coerență centrală care, asigură la acest nivel identitatea cu sine; și distincția de alții și de lume, cu menținerea unei agenții autonome responsabile.

Prezentul trăit e organizat și el în conformitate cu parametrii structurali ai unei coerențe centrale, atât la nivel perceptiv cât și la cel al acțiunii cu scop; și

cu efecte, ce se detașează în mediul extern și intern. Sinele nuclear și conștient centrează acest prezent trăit prin intermediul căruia, existența persoanei se derulează efectiv.

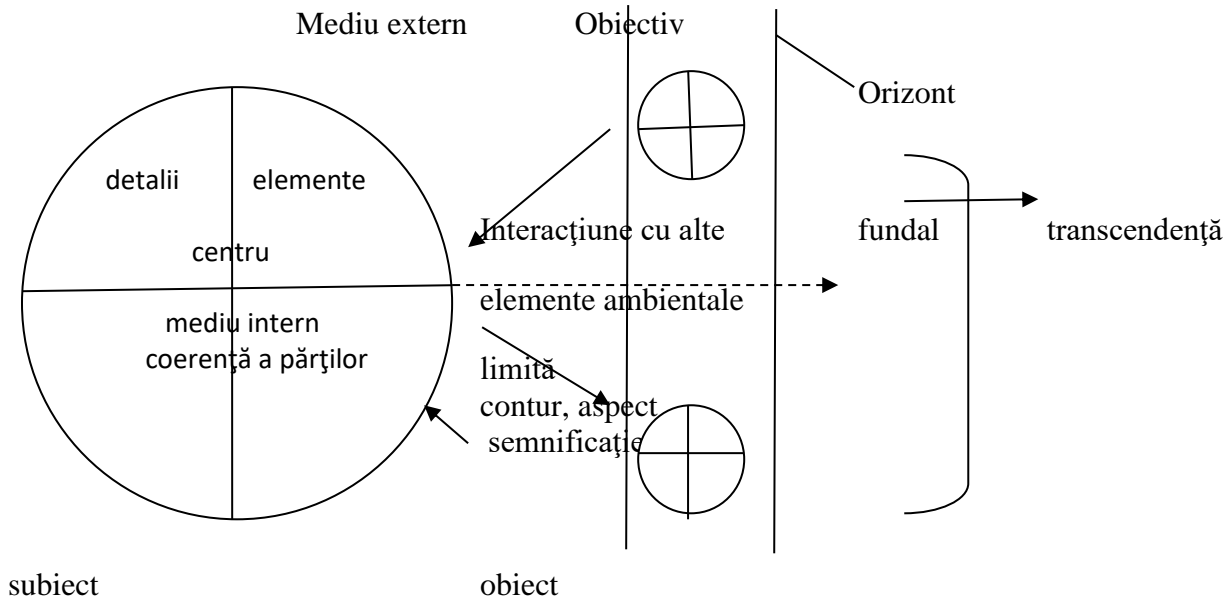
Liniile paralele ale proiectelor și preocupărilor ce se întrețes între durata biografică și trăirea prezentului, se împărtășesc și ele din aspectul structural al coerenței centrale. Și la fel narativitatea susținută de logos; atât la nivelul relatărilor rememorative și a istoriei comunitare, cât și la nivel autobiografic. Iar ansamblul manifestărilor logosului teoreticului cultural, atât în varianta sa narativ artistică cât și în cea științific matematică, are în fundal același principiu organizator.

În sfârșit, aspectul global al identității persoanei, are o delimitare în cadrul lumii umane ce implică de asemenea coerența centrală. Această delimitare trimite atât spre dimensiunea corporală, cât și spre manifestările circumstanțiale, biografice și identificarea socio culturală a persoanei. În sfârșit, o persoană se delimitează inclusiv prin cele ce le-a făcut; și prin posesiunile sale, pe care le poate sistematiza.

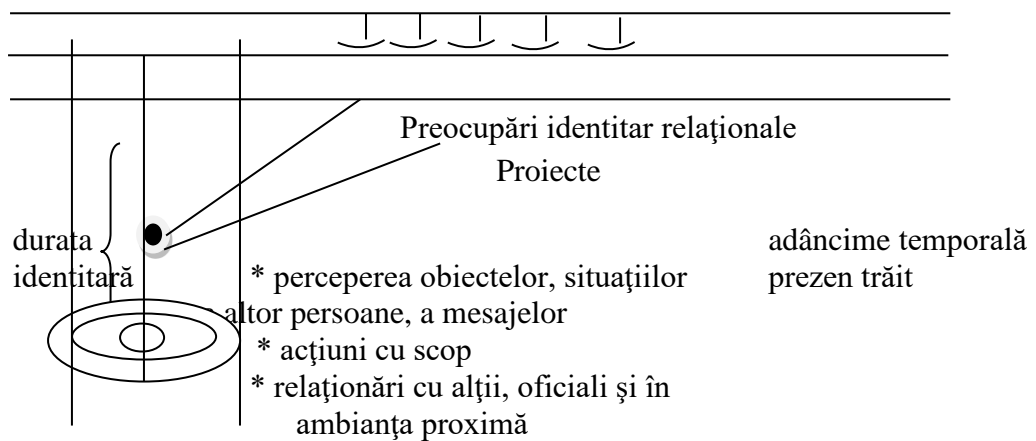
Chenar 11

Modelul apercptiv al “coerenței centrale” în organizarea psihismului uman

- a) Principiul organizațional conform căruia întregul e structurat printr-o funcție a “coerenței centrale”

- b) Manifestări ale psihismului uman organizate apercptiv, prin funcțiile coerenței centrale

Identitatea biografico-caracterială are și ea coerența și unitatea unui întreg, centrat de sinele intențional reflexiv; limitele sale concentric se modelează pe mai multe nivele, între persoana corporală, ambianță, raporturi active, rețele sociale, proprietăți etc.